

Innspill til behandlingen av forslaget til Statsbudsjett 2022

Helse- og omsorgskomiteen	4.november
Kontakt for oppfølging: Områdedirektør Anne Kjersti Fahlvik	
Telefon: 400 63 500	E-post: akf@forskningsradet.no

Staten fortsetter å inndra eller omdisponere midler fra Forskningsrådets avsetninger for femte år på rad. Det er i ferd med å føre til full brems i utlysning av midler de nærmeste årene. Inntektsnivået fra 2020 blir videreført i 2022, men inntektstapet på 1,7 mrd. kroner medfører i verste fall at hele årsbevilgningen til noen områder kun går til dekning av inngåtte forplikter. Forskningsrådet har totalt 27 mrd. kroner i framtidige kontraktsfestede forpliktelser overfor forskningsmiljøene, bedrifter og offentlig sektor. Reduksjonen i tidligere års forskningsbudsjetter vil få konsekvenser for investeringsnivået fremover. Totalt sett har HODs budsjetter til helseforskningen gjennom Forskningsrådet blitt redusert med nærmere 300 mill. kroner og svekkes ytterligere med dette budsjettforslaget

Pandemien har til fulle vist betydningen av helseforskning og helseinnovasjon. Å svekke finansieringen til helseforskningen samsvarer dårlig med samfunnets behov og politiske signaler på et felt der grunnleggende, anvendt og innovasjonsrettet forskning er viktig for pasientene, samfunnet og verdiskapingen. Det kan føre til tap av viktig kapasitet og kompetanse på et felt der Norge har store fortrinn. Forslaget til budsjett over HOD poster til Forskningsrådet innebærer et bevilgningsnivå som i 2019, før engangskuttene i 2020 og 2021. Forskningsrådets avsetninger er midler som er bevilget og kontraktforpliktet til flerårige prosjekter. Når avsetningene på HODs kapittel og post reduseres, som resultat av ettårige kutt og omdisponeringer, må en større andel av årets bevilgning anvendes til å dekke forpliktelser og det blir mindre midler til utlysning til andre prioriterte formål.

Regjeringen Solberg foreslår en ettårig omdisponering av 20 mill. kroner av avsetningene i Forskningsrådet til global helseforskning. Også disse midlene er allerede bundet opp i pågående prosjekter. Midlene til global helseforskning vil dermed måtte tas fra andre områder som HOD har prioritert. Situasjonen er den samme for finansieringen til global helseforskning over Utenriksdepartementets budsjett. Forskningsrådet går i minus de nærmeste årene dersom utlysningsnivået opprettholdes. De samme midlene kan ikke brukes to ganger.

Forskningsrådet er positive til at 20 mill. kroner videreføres til satsingen på Kvinners helse og kjønnsperspektivet og at det ligger 20 mill. kroner til Helseinnovasjon (Pilot- helse), selv om behovene er betydelig større enn dette på disse viktige områdene.

Helsedataprogrammet, som blant annet utvikler Helseanalyseplattformen, er en svært viktig infrastruktur for at vi skal få mer igjen for forskningsmidlene. Gode helsedata er et av Norges sterkeste fortrinn og Helsedataprogrammet er avgjørende for effektiv utnyttelse av disse dataene til forskning, og til nytte for helsemyndighetene, helsetjenesten, helsenæringen og for politikktutforming. Målet er å gi myndigheter, forskere og andre som kan skape gevinster for samfunnet effektiv og sikker tilgang til å analysere helsedata på tvers av nasjonale kilder. I budsjettforslaget er det et kutt på 159, 4 mill. kroner i 2022. Det setter dette arbeidet sterkt tilbake. **For at Norge skal videreføre satsingen på utnyttelse av helsedata og kunne bidra i det nordiske samarbeidet regjeringen viser til, må Helsedataprogrammet ha rammer til å fullføre utviklingen av Helseanalyseplattformen.**

Det er en stor og uheldig ubalanse mellom forskning i og for spesialisthelsetjenesten og forskning rettet mot primærhelsetjenesten i kommunene. Svak organisering av forskning i primærhelsetjenesten hemmer forskning og implementering av ny kunnskap. Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF) er rigget for å være et godt instrument for å styrke forskning, innovasjon, implementering og utdanning innen de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Forskningsrådet håper at anbefalinger fra KSF vil bli fulgt opp med midler over Statsbudsjettet for 2022.

Det er også svært uheldig at det ikke er vekst til grunnleggende langsiktig forskning. Budsjettforslaget innebærer tvert imot at det blir noe reduksjon i midler til utlysning. Forskningsrådet har blitt enige med forskningsinstitusjonene om et nytt fellesløft til tverrfaglig forskning, med et samlet budsjett på 1 mrd. kroner. Dette blir heller ikke finansiert med regjeringens budsjettforslag. Halvparten av de 40 gryteklare prosjektene er innenfor livsvitenskap. Fellesløftet er et spleiselag der hver institusjon selv finansierer halvparten av beløpet det er søkt om fra Forskningsrådet.

Norge må investere i forskning og innovasjon på linje med det andre europeiske land og OECD-land investerer. Regjeringen har forpliktet seg til 1 prosent av BNP på forskning og forskningsdrevet innovasjon og forslaget innebærer 1,07 prosent av BNP. Det er mindre enn mange land vi konkurrerer med. Forskningsrådet har anbefalt at det offentlige investerer minst 1,25 prosent. Dette er tråd med Europakommisjonens anbefaling på 1,25 % for alle EU-land. Det vil tilsa et samlet budsjett til forskning og innovasjon på i overkant av 50 mrd. kroner. Regjeringen foreslår å bevilge om lag 42,7 kroner til FoU i 2022.

Når midler til å betale for deltakelse i EUs rammeprogram også trekkes inn fra sektordepartementenes budsjetter til konkurranseutsatt forskning og innovasjon, fører dette til en uheldig vridning i bruken av forskningsmidler på flere sektorområder.

Forskningsrådets budsjetter får samlet sett en realnedgang også i år, etter gjentatte engangskutt på til sammen 1,7 mrd. kroner de siste fem årene. Årets budsjett inkluderer 733 mill. kroner som er ren tilbakeføring av bevilgningsnivået til før engangskuttene i 2021. I tillegg finansieres opptrappingsplanene til teknologiløftet, omstilling og høyere utdanning gjennom nye omdisponeringer av 437 mill. kroner som Stortinget allerede har bevilget til Forskningsrådet, og der midlene allerede er satt i arbeid.

**Forskningsrådets forslag til endringer i Prop 1 S (2021-2022)
på Helse- omsorgsdepartementets budsjett:**

Kap 780 post 50	Foreslås økt med 20 mill. kroner
	Global helseforskning bør finansieres med vekst og en en ettårig omdisponering av Forskningsrådets avsetninger
Kap 701 post 72	Foreslås økt med 159,4 mill. kroner
	Kuttet til Helsedataprogrammet i Direktoratet for e-helse foreslår helt eller delvis reversert, slik at utviklingen av Helseanalyseplattformen kan fullføres i tråd med leveranseplanen.